

11. dokumentum

AZ EGYESÜLT NEMZETEK MENEKÜLTÜGYI FŐBIZTOSÁNAK HIVATALA

Koordinációs Bizottság a Magyarországról jött menekültek megsegítésére

ÖSSZEFOGLALÓ JEGYZŐKÖNYV A HATODIK ÉRTEKEZLETRŐL,
amelyet a Nemzetek Palotájában tartottak Genfben, 1957. március 12-én, kedden.

JELLEN VANNAK:

Elnököl: READ úr (az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosának helyettese)

Egyesült Államok küldöttsége – az USEP képviselőjében – NICHOL úr

Egyesült Nemzetek Európai Hivatala – REHLING úr

Európai Migráció Kormányközi Bizottsága – CORDT-MOELLER úr

Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosának Hivatala – PINEGAR úr, WRIGHT úr,
KELLY úr

Önkéntes szervezetek

Amerikai Baráti Szolgálat Bizottság – WOOD úr

Amerikai Egyesített Elosztási Bizottság/Egyesült HIAS – Dr. ELFENBEIN

Testvéri Szolgálat Bizottság – ZIGLER úr, HILSENRAD kisasszony

Nemzetközi Katolikus Migrációs Bizottság – Dr. HEERWAGEN

Nemzetközi Gyermekjóléti Unió – SMALL asszony

Nemzetközi Szociális Szolgálat – LAWRENCE asszony

Nemzetközi Megmentési Bizottság – De JAGER kisasszony

Katolikus Jótékonyági Intézmények Nemzetközi Konferenciája – HERTOGHE kisasszony

Nemzetközi Munkás Önszegélyezés – BAN asszony

Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága – MATHEZ asszony, GUILLERMET úr

Vöröskereszt Társaságok Ligája – HANTCHEF úr

Lutheránus Világszövetség – NICALO úr

Országos Katolikus Jóléti Konferencia – St. JOHN úr, De CARVALHO asszony,
KANE kisasszony
ORT Világunió – BRAUDE úr
Unitárius Szolgálat Bizottsága – MATTHEY asszony
Amerikai Egyesült Litván Segélyalap – SKREBERS úr
YMCA Világszövetség – MOYSE úr, DEANE úr
YWCA Világszövetség – DREIJER kisasszony
Egyetemi Világsholgálat – DUCRET úr, JOVENKO úr
Veteránok Világszövetsége – LENZ úr
Egyházak Világtanácsa – Dr. CHANDLER
ENSZ Társaságok Világszövetsége – KHOSHKISH úr
Menekültekért Dolgozó Önkéntes Szervezetek Állandó Konferenciája –
BERTSCHI kisasszony

A főbiztos távollétében helyettese, READ úr üdvözölte a képviselőket. A főbiztos jelenleg New Yorkban van, hogy a főtitkárral együttesen második felhívást intézzen a kormányokhoz Ausztriának és Jugoszláviának a magyar menekültek ügyével összefüggő pénzügyi megsegítése érdekében. Az UNREF Végrehajtó Bizottságának negyedik ülésén bemutatott és a Bizottság által elfogadott szükségleteket újra át kell tekinteni az utóbbi hetek fejleményeinek fényében. Március 1-jén 53 000 ausztriai és 16 000 jugoszláviai magyar menekülttel számolva, és azt feltételezve, hogy az év végén a két országban 20 000, ill. 14 000 marad még, most úgy becsülik, hogy hozzávetőlegesen 23 153 000 dollárra lesz szükség, hogy szállást, gondozást és ellátást nyújtsanak számukra 1957 végéig (15 223 525 dollár Ausztriának és 7 929 900 dollár Jugoszláviának). E szerint a becslés szerint egyébként elegendő számú menekültet kellene gyorsan Jugoszláviából elszállítani ahhoz, hogy szükségtelenné váljon a menekültek számára külön táborok építése, ha az általuk most elfoglalt szállodákat és panziókat az év későbbi szakaszában ki kellene üríteni. Jelenleg mindazonáltal az ICEM-nek nincs felhatalmazása arra, hogy Jugoszláviában működjön, és az ebből az országból való elszállítás kilátásai nem nagyon jók.

A felhívás hangsúlyozza, hogy Ausztria és Jugoszlávia egyedül nem képes hordozni a magyar menekültek terhét, és kifejezi azt az őszinte reményt, hogy a kormányok folytatni fogják a nemzetközi erőfeszítésekben való részvételt, és megfelelő segítséget biztosítanak, hogy a magyar menekültek problémája egy éven belül megoldódhasson.

UNHCR fiókhivatal nyílt Belgrádban, és az ICEM, valamint számos önkéntes szervezet képviselőit a helyszínre küldték, hogy ezzel a Hivatallal dolgozzon. Egy Svéd Válogató Misszió látogatja jelenleg Jugoszláviát, és úgy becsülik, hogy Svédország befogad 400 menekültet, míg Norvégia 200-at.

HANTCHEF úr (Vöröskereszt Társaságok Ligája) kifejtette, hogy a Liga gondjaira bízott ausztriai táborokban, amelyekben maximum 45 000–50 000 főt lehet elszállásolni, jelenleg mintegy 30 000-en vannak. Beszámolt röviddel korábbi jugoszláviai látogatásáról, amelynek során tájékozódott a menekültek szükségleteiről és arról az azonnali segítségről, amelyet a Liga a Jugoszláv Vöröskereszttel és az UNHCR-rel együttműködve adhat. Jelen volt a menekültekért dolgozó önkéntes szervezetek egyik értekezletén, amelyen a kormányt, az UNHCR-t és a Vöröskeresztet képviselő háromoldalú bizottság felállítását határozták el, amelyet az önkéntes szervezeteket képviselő sokkal szélesebb bizottság támogatna, hogy foglalkozzon a gondozás és ellátás kérdéseivel. A Liga felkészült, hogy vállalja 10 000 menekült gondozását, és a Jugoszláv Vöröskereszt révén a főbiztos fiókhivatalával együttműködve fog munkálkodni, miközben az alapvető ellátmányokat különböző nemzeti Vöröskereszt társaságok fogják szállítani.

Nagyszámú tábort meglátogatott, és szabadon beszélhetett a menekültekkel. A táborokat a kormány képviselői igazgatják, és néhányban a Vöröskeresztnek is vannak képviselői. Az életkörülmények különböznek. Egyes táborok, főleg a hegyvidéki térségekben, túlszűfoltak, és a színvonaluk sok kívánnivalót hagy maga után. Másutt a menekültek nagyon kényelmes körülmények között vannak elszállásolva. Néhány táborban van betegszoba, a súlyos eseteket azonban rendes jugoszláv kórházakban ápolják. Hiány van ruházatból és pipereszekből, és a kiosztható személyes csomagok száma sem elegendő. A menekültek kisebb összegű magyar pénzt átválthatnak jugoszláv pénzre, de mindeddig nem tudtak nagyobb összegeket átváltani.

A menekültekkel folytatott beszélgetés alapján Hantchef úr szerint az nyilvánvaló, hogy legalább 90%-uk tengerentúlra kíván kivándorolni, és a kivándorlás gyakorlati lehetőségei körüli bizonytalanságok megterhelik kedélyállapotukat. 340-en fejezték ki, hogy Jugoszláviában kívánnak maradni.

Csupán egy elérhető magyar nyelvű újság van, és ha az UNHCR fiókhivatal ki tudna adni valamiféle tájékoztató bulletint, az igen kedvező hatással lenne a híresztelések visszaszorítására, amelyek elkerülhetetlenül terjednek, és az aggodás és a nyugtalanság légkörét terjesztik. Az is nagyon üdvös hatással lenne, ha a menekülteknek megmagyaráznák, hogy nincsenek elfelejtve, és ha láthatnák, hogy néhány ország kész kivándorlási vízumot adni számunkra.

A kormány a felelős a menekültek regisztrációjáért. A Vöröskereszt működésbe hozott egy egyéni regisztrációs szolgálatot, amelynek feljegyzéseit Belgrádba és Genfbe szállítják. Ami a levelezés lehetőségeit illeti, a Vöröskereszt minden menekültnek kéthetenként biztosít egy felbélyegzett levelezőlapot. A menekültek kényszerű tétlensége miatt mentális egészségi problémák merülnek fel. A Vöröskereszt 7000 négy nyelvű szótárt biztosított, és sok menekült megtesz minden tőle telhetőt, hogy megtanuljon egy nyelvet. Szükség van játékokra és sportfelszerelésekre a gyermekek és a fiatal emberek számára.

A kísérő nélküli fiatalokkal kapcsolatban úgy becsülik, hogy körülbelül 300 18 év alatti fiatal ember van a menekültek között, és közülük 75 14 évesnél fiatalabb. A jugoszláv kormány felkérte a jugoszláv Vöröskeresztet, hogy vállalja ezeknek a gyermekeknek a gondozását egy külön táborban mindaddig, amíg döntés nem születik velük kapcsolatban.

Válaszolva Read úr kérdésére, hogy a Vöröskereszt mikor fog gondozást és ellátást biztosítani a Jugoszláviában lévő menekülteknek, HANTCHEF úr elmondta, hogy tárgyalásokat folytatnak annak érdekében, hogy a Vöröskereszt jelenleg rendelkezésre álló, a jugoszlávoknak a magyar menekültek segélyezése céljából szánt készleteit az USA-ból és máshonnan jövő segélyekkel váltsák fel.

MATHEZ asszony (Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága) a kísérő nélküli gyermekek problémájával kapcsolatban a következő nyilatkozatot tette:

„A magyar hatóságok, egyes befogadó országok kormányai és önkéntes testületei, valamint maguk az érintett személyek is megkeresték a Menekültügyi Főbiztos Hivatalát és a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságát a külföldre menekült, kísérő nélküli gyermekek repatriálásának problémájával kapcsolatban.

Ugyanezt a két testületet kérték fel, hogy foglalkozzon a Magyarországon maradt gyermekek párhuzamos problémájával, akikre menekült szülei tartanak igényt. A befogadó országok sok önkéntes testülete hangsúlyozta, milyen nagyszámú kérelem érkezik hozzájuk, és a Főbiztos Hivatalát és a Nemzetközi Bizottságot egyaránt arról kérdezték, hogy milyen megoldások vannak tervbe véve. A Nemzetközi Bizottság maga sok folyamodványt kap menekült szülőktől, akik segítségüket kérik ezen a területen.

A magyarországi események következtében szétszóródott családok egyesítésének humanitárius eszméjétől vezettetve a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága beleegyezett, hogy amennyire tudja, megkönnyíti a Magyarországról jött, kísérő nélküli menekült gyermekek repatriálását és azoknak a gyermekeknek a Magyarországról való elutazását, akiknek szülei elmenekültek az országból. Ebből a célból a Nemzetközi Bizottság delegátusként a helyszínre küldi Guillermet urat, hogy megvizsgálja a cselekvés lehetőségeit ezen a területen.

Továbbá meg szeretnénk itt említeni azon magyar családok újraegyesítésének problémáját, akik külföldre menekültek, és gyakran különféle befogadási országokban szóródtak szét. Az [UN]HCR és az ICRC, ahogyan számos más kormányzati és önkéntes szervezet is, sürgős kérelmeket kapnak ilyen családoktól, amelyek, amint tagjaik újra érintkezésbe léptek egymással, kérik az egyik vagy a másik befogadó országban való újraegyesítésüket.

E családok egyesítésének általános problémájával foglalkozó megfelelő testület hiányában a Nemzetközi Bizottságot kérték fel, hogy vizsgálja meg annak lehetőségét, hogy a menekültek befogadó országában lévő nemzeti Vöröskereszt társaságok segítségével és az [UN] HCR támogatásával koordinálja a munkát.

Mielőtt ebben a tárgyban végleges választ adna, a Nemzetközi Bizottság konzultálni kíván az érintett nemzeti Vöröskereszt társaságokkal, hogy vajon készen állnak-e és képesek-e vállalni ezt a feladatot. Röviddel ezelőtt küldték el a levelet ebben a témában. Amint megkapják válaszaikat, az ICRC újra megtárgyalja a kérdést a Menekültügyi Főbiztos Hivatalával, amely ezalatt megteszi a szükséges lépéseket, hogy kapcsolatba lépjen az érintett kormányokkal és az Európai Vándorlás Kormányközi Bizottságával. Természetesen, ha ezen az alapon működő eljárásmodot lehet kialakítani, kikérik az érintett szervezetek véleményét, majd végleges döntést hoznak.

Végül a magyar menekültek Nemzetközi Vöröskereszt általi regisztrációja kapcsán azt szeretném elmondani, hogy amennyiben a központi kartotékrendszer teljesebbé válik, az ICRC egyre inkább képes lesz növekvő számban pozitív válaszokat adni a családjuk hollétét kutató menekültek részéről érkező megkeresésekre. Jelenleg több mint 115 000 menekült egyéni kartotéklapja van a birtokunkban, és több mint 1000 család különböző befogadó országokba szóródott tagjai kereshetik egymást és léphetnek kapcsolatba egymással. Nemrégiben a kartotékrendszert kezelők képesek voltak egyetlen nap alatt több mint 120 bejegyzést rögzíteni, vagyis a központi kartotékrendszer segítségével ismét több mint 120 család tagjai tudtak kapcsolatba lépni egymással.”*

St. JOHN úr (Országos Katolikus Jóléti Konferencia) kérdésére válaszolva MATHEZ asszony elmondta, hogy néhány, kísérő nélküli fiatal bejelentett repatriálásával kapcsolatban nem rendelkeznek értesülésekkel. Néhány befogadó ország kormánya jelezte, hogy csupán olyan fiatalemberek repatriálását hajlandók engedélyezni, akiknek szülei vagy gondviselői aláírt nyilatkozatban kifejezik, hogy kívánják azok hazatérését.

* Az ICRC által használt regisztrációs kártya egy mintapéldánya e dokumentumhoz van csatolva.

HANTCHEF úr hozzátette, a jugoszláv hatóságok kifejezték szándékukat, hogy a gyermekekkel kapcsolatban tiszteletben tartják a menekültek státusára vonatkozó konvenciót és az ICRC-vel kötött megállapodást.

READ úr beszámolt arról, hogy a főbiztos bécsi fiókirodája 200 és 300 közötti számban kapott családegyesítési kérelmet főként olyan, most Jugoszláviában lévő menekültektől, akik Ausztriában lévő családtagjaikhoz kívánnak csatlakozni. Az osztrák hatóságok megértéssel bírálják el ezeket a kérelmeket. Lépések történtek annak érdekében, hogy megelőzzék a gyermekek tengeren túlra történő szállítását, mindaddig, amíg az erre vonatkozó szülői meghatalmazást meg nem kapják.

CORDT-MOELLER úr (ICEM) beszámolója szerint az USA azt reméli, hogy ebben a hónapban 2000 menekültet elvisz Ausztriából. Az Ausztriából való teljes elszállítás a mai napig több mint 120 000 fő. Azt remélik, hogy a Latin-Amerikába szállítás most növekedni fog, mivel úrrá lettek bizonyos eljárási nehézségeken. Kanadai küldöttség válogatja a menekülteket Nagy-Britanniában és Franciaországban, és egy ausztrál küldöttség Svájcban, Olaszországban és Dániában. A Migráció Bizottsága nem használhatta a pénzalapjait arra, hogy egyik európai befogadási országból a másikba szállítsa a menekülteket, de különleges esetekben és a családegyesítések érdekében olykor kivételt tettek.

Noha a Bizottságnak jelenleg nincs felhatalmazása arra, hogy Jugoszláviában tevékenykedjen, egy képviselőt rendeltek az UNHCR belgrádi fiókirodája mellé, és előzetes terveket készítettek az országból való elszállításához, arra az esetre, ha lesz felhatalmazás. Ezalatt kisebb létszámú menekültet kiválogattak, hogy Svédországba és Norvégiába menjenek, melynek szállítási költségeit ezek a kormányok viselték. Az ICEM Tanácsának ülése április elején lesz esedékes.

Cordt-Moeller úr utalt egy március 7-i ICEM-sajtónyilatkozatra, ami azt a téves benyomást keltette, hogy az egész Ausztriai problémát június végéig felszámolják. Valójában úgy becsülik, hogy ebben az időben még mintegy 30 000 menekült Ausztriában lesz.

MOYSE úr (YMCA) arról érdeklődött, hogy vajon az ICEM megfontolta-e a téves sajtónyilatkozat javításának kiadását, mivel jelentős számú ember ilyen nyilatkozatokból nyeri értesüléseit. Cordt-Moeller úr azt válaszolta, hogy utána néz a dolognak.

Ami a Latin-Amerikába történő szállítást illeti, sürgette az ügynökségeket, hogy tegyenek meg minden tőlük telhetőt annak érdekében, hogy a latin-amerikai országokból érkező nagylelkű befogadási felajánlások némelyikét ki lehessen használni.

CHANDLER úr (Állandó Konferencia) arról beszélt, hogy minden önkéntes szervezet érdeklődik a családegyesítés iránt. A válság első napjaiban a másodlagos befogadás

országaiba való elszállítás folyamán egyes családokat sajnos szétszakítottak, és most mindent meg kell tenni egyesítésükre.

A Menekültekért Dolgozó Önkéntes Szervezetek Állandó Konferenciája és a Migrációban Érdeelt Nem Kormányzati Szervezetek Konferenciája által összehívandó konferenciára, amelyre az előző értekezleten utalás történt, április 15-én és 16-án fog sor kerülni. Elhatározták, hogy az európai menekülthelyzetre fognak összpontosítani. A program címe „A menekültek problémája ma és holnap”. Különböző munkabizottságok foglalkoznak majd a befogadás, a letelepítés, a kivándorlás és a mentális egészség kérdéseivel. Remélik az ICEM és az UNHCR teljes körű együttműködését.

READ úr tájékoztatta az értekezletet, hogy a főbiztos az Egyesült Államokból való visszatérése után tervezi, hogy Jugoszláviába (március 20–24.), Olaszországba (március 24–28.), Görögországba (március 28–április 3.) és Nagy-Britanniába (április 4–6.) látogat. Az ICEM Tanácsának ülése és a fentebb említett közös konferencia idején Genfben lesz.

IOVENKO úr (Egyetemi Világszolgálat) utalt a WUS képviselőjének az előző értekezleten az ausztriai helyzettel kapcsolatban tett kijelentéseire. Örömmel számol be arról, hogy az UNHCR jószolgálatai nyomán – felléptek a szövetségi belügyminiszternél – a nehézségek kielégítően megoldódtak, és a WUS úgy folytathatja a munkáját, ahogyan korábban.

WRIGHT úr tájékoztatta az értekezletet, hogy a Főbiztos Hivatala új havi tájékoztató bulletin kiadását tervezi. A tervek szerint a bulletin tartalmazni fog egy vezércikket arról, hogy mit tesz a hivatal, tényszerű tájékoztatást ad a magyar menekültprobléma megoldásának menetéről, beszámol az UNREF-program előrehaladásáról és az önkéntes szervezeteknek az integráció és a kivándorlás terén kifejtett tevékenységéről, valamint információval szolgál a menekültek nemzetközi védelméről. Reméli, hogy az önkéntes szervezetek együtt fognak működni. Közleményt juttatnak majd el erről a témáról az Állandó Konferencia elnökéhez.

Abban állapodtak meg, hogy a Koordinációs Bizottság március 27-én, délután 3-kor tartja újabb ülését.

Helyesbítés a Koordinációs Bizottság ötödik ülésének

Jegyzőkönyvéhez, 1957. február 18.

7. oldal, 5. bekezdés így olvasandó:

CHANDLER úr elmondta, hogy az Egyházak Világtanácsa olyan összetett projekten dolgozik, amely alapvető élelmiszereket, ruházatot, tankönyveket és ösztöndíjat biztosítana körülbelül 1000 egyetemista számára.

4. oldal, 4. bekezdés

A WOOD úr által képviselt szervezet: Amerikai Baráti Szolgálat Bizottság [American Friends Service Committee].

AUNOG: Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, Coordination Committee for Assistance to Refugees from Hungary, Summary record of the sixth meeting held at the Palais des Nations, Geneva, 12 March 1957, HCR/SVA/SR.6, restricted (1957. március 18.). G. I. 30/2 (Situation in Hungary, Relief measures, Refugees), Jacket n° 2 (11 January 1957 – 11 November 1957).